Slovenská komisia Dejepisnej olympiády

Krajské kolo Dejepisnej olympiády pre ZŠ a 8-ročné gymnáziá
18. ročník, školský rok 2025/26
Testové úlohy pre kategóriu D (8. ročník ZŠ a 3. ročník OG)

Megjegyzés: A monotematikus rész kérdéseit * jelöltük meg.

1.* Írd a válaszlapra a megfelelő betűjelhez a helyes választ. Segítségül szolgál az uralkodók sorszáma és némely válaszoknál a kezdőbetű is.

a) az Oszmán Birodalom megalapítójának a neve, aki az 1281 – 1326-os években uralkodott.
b) általános megjelölés/a városok megnevezése többnyire Közép-Szlovákiában , amelyek iránt az ásványi kincsek miatt a törökök kiemelten érdeklődtek
c) a folyó neve, amely vízzel látta el az Érsekújvár melletti erődítmény felvonó hídjai alatt található nagy vizesárkot.
(a képen az erődítmény alaprajza és környéke látható)
d) az uralkodó Habsburg császár neve, aki a törökök utolsó, Bécs elleni támdása idején uralkodott 1683-ban
e) Európa keleti részén található egykori nagy impérium, birodalom neve, amely sikertelenül harcolt a törökök ellen és végül teljesen megadta magát
f) az uralkodó neve és a család, amelyből a magyar uralkodó származott, aki az 1387-1437-es években uralkodott és német-római császár is volt, és keresztes hadjáratot is indított a törökök ellen
g) a város neve, ahol 1444-ben a török elleni csatában elesett I. Jagelló Ulászló magyar király

2.* Válaszolj helyesen az alábbi kérdésekre és a válaszokat írd a válaszlapra.

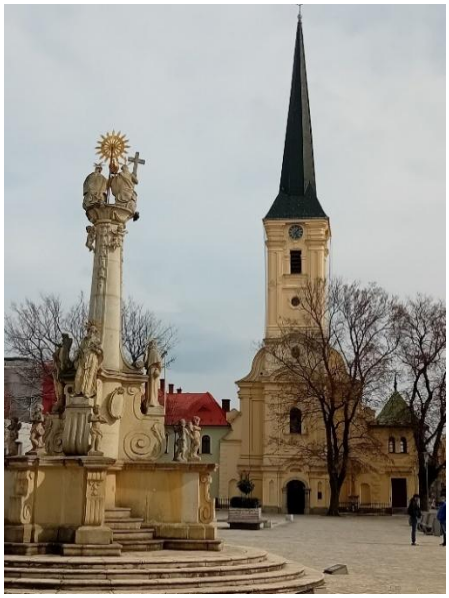

a) Hol játszódott le az ütközet 1389. június 15-én, amely után a törökök megerősítették pozíciójukat a Balkánon?
b) Melyik szláv nemzet állama szűnt meg évszázadokra létezni az ütközet után?
c) Mi a jelenlegi szlovák neve annak a fontos történelmi városnak, amely az Oszmán Birodalom fővárosa volt, és ma is Törökország legnagyobb városa?
d) Melyik erőd (ma járási város) felszabadítása jelentette 1685-ben a törökök uralmának végét a mai Szlovákia területén? Segítségül szolgál a tér jelenlegi látképe.

3.* Állapítsd meg, hogy az alábbi állítások igazak-e vagy hamisak. A válaszlapon karikázd be az *igen* vagy a *nem* választ.

a) A törökök 1354-ben Gallipoli kikötőerődjének elfoglalásával utat nyitottak maguknak a Balkán meghódítására.
b) A Nikápoly melletti csata 1596. szeptember 25-én a keresztes hadsereg győzelmével végződött és megállította a törökök terjeszkedését Európában.
c) V. Mehmed szultán 1583. május 29-én sikeresen elfoglalta Konstantinápolyt.
d) II. Lajos magyar király a Sajó folyó melletti ütközetben esett el.
e) A nagyvezír az Oszmán Birodalom Minisztertanácsának élén állt.
f) Az Oszmán-dinasztia az első világháború végéig, 1917-ig uralkodott az Oszmán Birodalomban .
g) Valószínű, hogy a rimaszombati „török" híd nem a törökök szlovákiai jelenlétének eredménye, hanem a 18. század eleji postai útvonalak része.
h) A törökök mindig csak nagy katonai alakulatokban támadtak, soha nem szétszórt csapatokban, úgymond „egyedül".
i) A 17. század elején Bars megye szomszédos volt a budai pasalik/pasaság esztergomi szandzsákjával.
j) A rendi felkelések időszaka több mint száz évig tartott és ezzel elterjedt Szlovákiában a betyárkodás.

4.* A felsorolt információk alapján állapítsd meg, hogy melyik személyiséget érintenek és a választ írd a válaszlapra. Segítségül szolgálnak az uralkodók sorszámai és a kezdőbetűk is.

a) szlovák költő, epikus műfajokkal is foglalkozott, amelyek a legfontosabb történelmi eseményekre (török háborúk, ellenreformáció és a rendi felkelések) reagáltak, és művészi kifejezésmódjukat elsősorban verses formában, különösen történelmi dalokban találták meg; Nemzeti dalok (Národné spievanky) című művének 1834-es első kötetében ezeket a *Spevy historicky pamätné (*Történelmi emlékezet dalai) című részben foglalta össze.
b) horvát bán, Sziget várának hősies védelmezője egy sokkal erősebb török sereggel szemben; ebben a csatában halt meg, de legendává vált
c) oszmán szultán, 1520 – 1566-os években uralkodott, 1521 – ben elfoglalta Belgrádot, legyőzte a magyar sereget a mohácsi csatában, majd sikertelenül ostromolta Bécset, de 1541-ben elfoglalta Budát, ahol megalapította az új pasalik/pasaság központját
d) lengyel király, 1629 – 1696-os években élt, a hadseregében huszárok is harcoltak, bekapcsolódott Bécs ostromába és kiemelten hozzájárult a törökök legyőzéséhez, majd levelet írt XI. Ince pápának.

A képen huszár és hajdú látható.

5.* Állapítsd meg és jelöld meg a válaszlapon, hogy a felsorolt személyiségek találkozhattak-e vagy sem. Karikázd be az *igen* vagy a *nem* választ

a) I. Orhán szultán – II. Mehmed szultán
b) II. Bajazid szultán – III. Oszmán Bajazid
c) Kara Musztafa – Savoyai Jenő herceg
d) Rüdiger von Starhemberg – Lotharingiai Károly

6.* A négy lehetőség közül válaszd ki az egy helyes választ és írd a válaszlapra.

a) A vándorénekesek különálló kulturális szakmát képviseltek, és Szlovákiában is működtek egészen a 15. századig. Hivatalos megnevezésük szerint *igricek/ vokalisták/ trubadúrok.*

b) Az 1718-ban megkötött békét, amely végleg véget vetett az oszmán törökök magyarországi uralmának, *oszmán/vesztfáliai/szatmári/pozsareváci* békének nevezik.

c) 1652. augusztus 24-én Nyitraújlak/ Nagyrépény/ Vezekény / Levárd község közelében csata zajlott, amelyben Forgács Ádám grófnak és katonáinak sikerült legyőzniük a törököket, akik több mint kétszeres túlerőben voltak.

d) A vallási cím, amely „a próféta utódját" jelenti, és vezető pozíciót jelent a muszlim világban, és amelyet először I. Szelim szultán vett át Egyiptom 1517-es meghódítása után, a *vezír / kalifa / szultán / emír* cím.

e) Az 1606-os béke, amely a folyó nevéből ered, véget vetett a törökökkel vívott tizenöt éves háborúnak, és II. Rudolf császár kötötte meg, hogy enyhítse a törökök önkényeskedéseit, bár teljesen kiküszöbölni nem volt lehetséges, ezért *zsitvatoroki / dunai / garami / vágmenti* békének nevezik.

f) Bécs ostroma idején 1683 -ban *tífusz/kolera/ dizentéria* járvány tört ki a városban.

g) A Balkán-félszigeten él egy nemzet, amely Trákia történelmi területéhez kapcsolódik (ami már a Római Birodalom fennállása alatt is provincia volt), amelyet a törökök hódítottak meg a 14. század második felében. Ez a nemzet a *lengyel / szerb / horvát / bolgár*.

h) *A török veszély idején épített jelzőberendezéseket vetrovky, vartovky, varesky, vetesky* néven nevezték.

7.* Állítsd párba a személyiségeket azzal ami hozzájuk fűződik. A válaszlapon írd le a helyes szám- és betűkombinációt.

a) IV. Mehmed	1) az érsekújvári erőd megsemmisítése 1725-ben
b) Thököly Imre	2) kuruc hadsereg
c) II. Rákóczi Ferenc	3) a rendi felkelések befejezése
d) III. Károly császár	4) Kara Musztafa uralkodó

8.* Az alább felsorolt lehetőségek közül válassz ki <u>négy</u> olyat, amely <u>nem függ össze</u> a törökök jelenlétével a mai Szlovákia területén és írd a válaszlapra.

a kukorica, paradicsom és paprika termesztésének kezdete/ a kávéivás elterjedése/ a szlovák városok nevének megváltoztatása/ a nemesvérű lovak tenyésztése és új lovaglási módszerek/új erődítmény- és építészeti rendszerek/ reformáció Szlovákiában/a kézművesipar fejlődése/az uralkodó elleni magyar felkelések befejezése

9.* A képen egy szlovák vár történelmi rekonstrukciója látható, amelyhez történelmi dal is kapcsolódik, amely epikus elemeket tartalmaz az Oszmán Birodalommal vívott csaták korából.
A nevében szerepel egy szín.
A válaszlapra írd le a vár nevét.

10. Írd a válaszlapra (Mária Terézia és fia II. József uralkodásával kapcsolatban) a felsorolt eseménypárok közül melyik történt előbb. Használd csak a betű- és számkombinációt.

a) hétéves háború (1) osztrák örökösödési háború (2)
b) úrbéri rendezés (1) Ratio educationis iskolareform(2)
c) Mária Teréziát magyar királynővé koronázták (1) Lotharingiai Ferencet német császárrá koronázták (2)
d) boroszlói béke (1) drezdai béke (2)
e) Türelmi Rendelet (1) a jobbágyságot eltörlő rendelet (2)
f) II. Józsefet német császárrá koronázták (1) II. József magyar trónralépése (2)

11. Egészítsd ki Bél Mátyás életével és munkásságával kapcsolatos információkat (a képen látható a szobra). Írd a helyes megoldásokat a válaszlapra.

Bél Mátyás az evangélikus gimnázium rektora volt Besztercebányán és ….**A**...-ban, ahol meghalt. Több tankönyvet írt, de legfőképp a ...**B**….tankönyvet. Együttműködött **... C ...**Sámuel kartográfussal, aki térképekkel és rézmetszetekkel egészítette ki Bél Mátyás legjelentősebb művét, a ...**D.**..címűt.

12. Az alább felsorolt 18. századi francia forradalom eseményeivel kapcsolatos lehetőségek közül válassz ki egy helyes választ. Írd le nyelvtanilag helyesen a válaszlapra.

a) A radikális forradalmárok, akik a Szent Jakab templomban találkoztak voltak a: *jakobincik, janobínusok, jakobínusok, jarolímusok*
b) Az országban az alkotmányos monarchia ebben az évben alakult: *1789, 1790, 1791, 1792.*
c) A köztársaságot ebben az évben kiáltották ki*: 1789, 1790, 1791, 1792*
d) A forradalom egyik vezetőjét G. J. Danton -t 1794 *-ben meggyilkolta a királyi gárda, kivégezték, megmérgezték, Angliába száműzték.*

13. Az 1804 és 1813 közötti időszak számos jelentős eseményben gazdag, nem csak Európában. A felsoroltak közül válassz ki <u>négy</u> olyan eseményt, amelyek <u>nem ebben az időszakban történtek</u> (<u>korábban vagy később történtek</u>).

trafalgari csata, amerikai függetlenségi háború, austerlitzi csata, bécsi kongresszus, Napoleon oroszországi hadjárata, Waterloo melletti csata, Lipcse melletti csata, dekabristák felkelése Oroszországban

14. Írd a válaszlapra a helyes betű- és számkombinációt, amelyek összekötik a személyiségeket az eseményekkel.

a) Radetzky tábornagy 1) nem fogadta el a forradalmároktól a királyi koronát
b) IV. Frigyes Vilmos porosz király 2) legyőzte a piemonti hadsereget
c) X. Károly uralkodó 3) támogatta az Ifjú Olaszország mozgalmat
d) Giuseppe Mazzini 4) szétoszlatta a parlamentet
e) Thomas Jefferson 5) elnyomott több felkelést és Európa csendőrének nevezték
f) I. Miklós cár 6) az USA Függetlenségi Nyilatkozatának szerzője

15. Az alábbi információk szerint állapítsd meg, hogy a világtörténelem melyik jelentős személyiségéről van szó.

a) a pápa, aki megnyitotta a vatikáni levéltárat a történészek előtt, párbeszédet indított az egyház és a modern társadalom között, a keresztények egyesítésére törekedett, és jelentős szerepet játszott a Cirill-Metód hagyomány megújításában

b) kancellár, aki vassal és vérrel egyesítette Németországot, a königgrätzi (Hradec Králové) ütközetben legyőzte a Habsburg Monarchiát és Franciaországot is a Sedan melletti ütközetben

c) USA elnöke (segít a mellékelt kép) harcolt a rabszolgaság megszüntetéséért, meggyilkolták röviddel a polgárháború befejezése után.

16. Egészítsd ki az első generációs nemzeti értelmiségiekkel (nemzetébresztőkkel) kapcsolatos információkat, és írd le helyesen a válaszlapra

Jozef Ignác **... A ...** megírta az első szlovák regényt a *René* ***... B ...*** *príhody a skúsenosti*, amely sikertelen próbálkozás volt a szlovák irodalmi nyelv kialakítására. **... C ...** évben Anton Bernolák először sikeresen törvényesítette az irodalmi szlovák nyelvet a dél-szlovákiai nyelvjárás szerint, amelyet leginkább a jelenlegi járási város**... D ...** környékén beszéltek.

17. A pozsonyi evangélikus líceum a szlovák nemzeti mozgalom központja volt a 19. század első felében. Írd le/karikázd be a helyes válaszokat a következő kérdésekre a válaszlapon.

a) Melyik évben hagyta el több diák a líceumot tiltakozásul az ellen, hogy Ľudovít Štúrt eltiltották a tanítástól?
b) A diákok távozáskor elénekelték a Nad Fatrou sa blízka éneket?
c) Ki írta annak a dalnak a szövegét, amely később Szlovákia nemzeti/állami himnusza lett?
d) A válaszlapon karikázd be, hogy az evangélikus líceum melyik képét készítette a mesterséges intelligencia.

X Kép *Y Kép*

18. A képen két zászlót látsz, 1-es és 2-es számmal jelölve. A válaszlapra csak azt a számot írd le, amelyik az 1848-as szlovák önkéntesek zászlaján látható.

19. Írd le/karikázd be a helyes válaszokat a következő kérdésekre a válaszlapon.

a) Melyik városban volt a Matica slovenská székhelye?
b) A Matica slovenská tevékenysége az Osztrák–Magyar Monarchia megalakulása után folytatódott több mint 10 évig?
c) A Muzeálna slovenská spoločnosť (Szlovák Múzeum Egylet) a Matica slovenská működésének megszűnése előtt vagy után alakult a 19. század második felében?
d) A képen látható épület volt a Matica slovenská első székhelye?

Autori: PaedDr. Marek Bubeník, Mgr. Ľuboš Paller, Mgr. Štefan Podolinský
Fotografie: Mgr. Ľuboš Paller, umelá inteligencia Microsoft Copilot
Recenzentka: Mgr. Barbora Kopuncová
Redaktorka: Mgr. Nikoleta Kovalčíková
Preklad: Ing. Veronika Zsideková

Slovenská komisia Dejepisnej olympiády
Vydavateľ: Národný inštitút vzdelávania a mládeže, Bratislava, 2026